

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

द्वितीय विश्वयुद्धातील सैनिक आणि युद्ध विधवांना महाराष्ट्र शासनाकडून मासिक अनुदान.

- सैनिक कल्याण राज्य विभागाने द्वितीय विश्वयुद्धातील सैनिकांसाठी मासिक अनुदान 6,000 रुपयांवरून 11,000 रुपये केले आहे.
- याचा फायदा महाराष्ट्रातील सुमारे 16,000 युद्ध विधवा आणि 16 सैनिकांना होईल, ज्यांचे वय त्यांच्या 90 च्या दशकात आहे.
- ही रक्कम देशातील सर्वाधिक आहे.

बद्दल:

- द्वितीय विश्वयुद्ध (WWII) दरम्यान, ब्रिटिश सरकारने 1939 ते 1945 या काळात विविध जागतिक रणांगणांवर लढण्यासाठी असंख्य भारतीय सैनिकांची भरती केली.
- युद्धानंतर, या सैनिकांना कोणतेही आर्थिक लाभ किंवा मान्यता न घेता परत पाठवण्यात आले.
- भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर त्यांना माजी सैनिकांचा दर्जा किंवा आर्थिक मदत देण्यात आली नाही.
- मध्य प्रदेश, पंजाब आणि उत्तराखंड सारखी इतर राज्ये युद्धातील सैनिकांना 6,000 रुपये ते 9,000 रुपये मासिक अनुदान देतात.
- सरकारने जानेवारीपासून या निर्णयाची अंमलबजावणी केली आहे.

उच्च घनता लागवड प्रणाली (HDPS) अंतर्गत महाराष्ट्र नगदी पीक उत्पादन तिप्पट

- नागपूर आणि वर्धा जिल्ह्यातील 550 हून अधिक कापूस शेतकऱ्यांनी नगदी पीक उत्पादनात तिपटीने वाढ केली आहे.
- 2023-24 मध्ये महाराष्ट्रात राबविण्यात आलेल्या, उच्च घनता लागवड प्रणाली (HDPS) पथदर्शी प्रकल्पामुळे ही वाढ सुलभ झाली.

- उत्पादनाला चालना देण्याच्या उद्देशाने शेतकऱ्यांना HDPS अवलंबण्यास प्रोत्साहित करण्यासाठी केंद्र सरकारने ₹16,000 प्रति हेक्टर प्रोत्साहन देऊ केले.
- पूर्वी, विदर्भातील शेतकरी पारंपारिक पद्धतीचा वापर करून प्रति एकर 6-10 क्विंटल कापूस उत्पादन करत होते.
- उल्लेखनीय म्हणजे, वर्धा येथील एका 30 वर्षीय शेतकऱ्याने 19 क्विंटल प्रति एकर सर्वाधिक उत्पादन घेतले.

HDPS:

- HDPS हे केंद्रीय कापूस संशोधन संस्थेने (CICR) भारतात सादर केले होते आणि आंध्र प्रदेश, गुजरात, कर्नाटक, महाराष्ट्र, तेलंगणा आणि तामिळनाडूसह विविध राज्यांमध्ये त्याचे आशादायक परिणाम दिसून आले आहेत.
- उच्च घनता लागवड प्रणाली (HDPS) ही कापूस लागवडीची एक नाविन्यपूर्ण पद्धत आहे ज्याचा उद्देश जमीन, पाणी आणि पोषक द्रव्ये यांसारख्या उपलब्ध स्रोतांचा वापर करून उत्पादन वाढवणे आहे. HDPS च्या मुख्य वैशिष्ट्यांमध्ये हे समाविष्ट आहे:
  - वनस्पती ते रोप अंतर कमी करणे
  - कॉम्पॅक्ट कापूस वाण
  - वनस्पतींची जास्त लोकसंख्या
  - संसाधनांचा कार्यक्षम वापर
  - तणाचा दाब कमी करणे

जागतिक क्षयरोग दिन

- दरवर्षी 24 मार्च रोजी, जागतिक क्षयरोग (टीबी) दिवस जगभरात टीबीच्या विनाशकारी आरोग्य, सामाजिक आणि आर्थिक परिणामांबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आणि जागतिक क्षयरोग महामारीचा अंत करण्यासाठी प्रयत्नांना गती देण्यासाठी पाळला जातो.

- हा दिवस 1882 मधील त्या तारखेचे स्मरण करतो जेव्हा डॉ. रॉबर्ट कोच यांनी मायकोबॅक्टेरियम ट्यूबरक्युलोसिस, क्षयरोगास कारणीभूत असलेल्या बॅक्टेरियाचा शोध जाहीर केला होता, हा आजार आजही जगभरात लाखो लोकांना प्रभावित करतो.

याचा उद्देश आहे:

- जागरूकता वाढवणे:**
  - जागतिक क्षय दिवस हा व्यक्ती, समुदाय, धोरणकर्ते आणि आरोग्यसेवा व्यावसायिकांना क्षयरोगाची चिन्हे, लक्षणे, प्रसार, प्रतिबंध आणि उपचार याबद्दल शिक्षित करण्यासाठी एक व्यासपीठ म्हणून काम करतो.
- संसाधने एकत्रित करणे:**
  - जागतिक क्षय दिन दिन टीबीच्या महामारीचा अंत करण्याच्या उद्देशाने टीबी संशोधन, नवकल्पना आणि पुराव्यावर आधारित हस्तक्षेपांच्या अंमलबजावणीसाठी समर्थन देण्यासाठी सरकार, आंतरराष्ट्रीय संस्था, नागरी समाज, खाजगी क्षेत्र आणि इतर भागधारकांकडून संसाधने एकत्रित करतो.
- समुदायांना सक्षम करणे:**
  - समुदायांना सक्षम बनवणे आणि प्रभावित व्यक्तींना वकील आणि बदलाचे एजंट म्हणून गुंतवणे हे टीबी नियंत्रणाच्या प्रयत्नांचे प्रमुख घटक आहेत. जागतिक टीबी दिन समुदायाच्या सहभागाला, सक्रिय सहभागाला प्रोत्साहन देतो.
- भागीदारांना प्रोत्साहन देणे:**
  - क्षयरोगाचा अंत करण्यासाठी निश्चित केलेले महत्वाकांक्षी लक्ष्य साध्य करण्यासाठी सरकार, गैर-सरकारी संस्था, शैक्षणिक संस्था, समुदाय आणि प्रभावित व्यक्ती यांच्यातील सहयोग आणि भागीदारी आवश्यक आहे.

थीम:

- जागतिक क्षयरोग (टीबी) दिन 2024 ची थीम आहे “होय! आपण टीबी संपवू शकतो!”

डॉ प्रजा डी यादव या नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ वन हेल्थ, नागपूर येथे नवीन प्रभारी संचालक आहेत

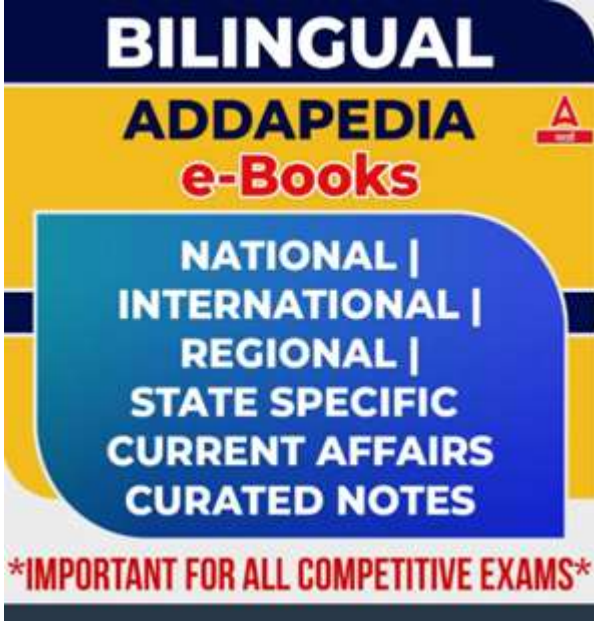
- इंडियन कौन्सिल ऑफ मेडिकल रिसर्च-नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्हायरोलॉजीच्या वरिष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ प्रजा डी यादव यांची नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ वन हेल्थ, नागपूरच्या प्रभारी संचालकपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे.

बद्दल:

- कोविड-19 सह संसर्गजन्य रोग आणि विषाणूजन्य संसर्गावरील संशोधनासाठी प्रसिद्ध डॉ. यादव, ICMR-NIV पुणे येथे त्यांच्या भूमिकेसह NIOH नागपूरचे देखरेख करतील.
- भारतातील पहिली कोविड-19 प्रकरणे शोधण्यात त्यांनी महत्वाची भूमिका बजावली आणि देशातील पहिली स्वदेशी लस कोवॅक्सिनच्या मागे टीमचे नेतृत्व केले.
- डॉ. यादव PM-ABHIM कार्यक्रमाद्वारे देशभरात जैव सुरक्षा पायाभूत सुविधा वाढवण्याच्या ICMR च्या प्रयत्नांशी संरेखित करून NIOH नागपूरचे प्रभारी संचालक म्हणून प्रशासकीय आणि आर्थिक अधिकार सांभाळतील.

टीप:

- नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ वन हेल्थ (NIOH) मानव, प्राणी आणि पर्यावरणीय आरोग्याच्या छेदनबिंदूवर अंतःविषय संशोधनावर लक्ष केंद्रित करते.
- जागतिक आरोग्य आव्हानांना तोंड देणे, क्षेत्रांमधील सहकार्याला प्रोत्साहन देणे आणि रोग प्रतिबंध आणि नियंत्रणासाठी सर्वांगीण दृष्टिकोन विकसित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

ठाण्यातील हरियाली तलाव

- ठाण्यातील हरियाली तलाव हे चेंदणी कोळीवाड्यातील रहिवाशांसाठी अभिमानाचे ठिकाण आहे.

बद्दल:

- ठाण्यातील हरियाली तलाव (म्हणजे "हिरवीगार") उन्हाळ्यात कोरडे पडतात, परंतु पावसाळ्यात नवीन झाडांच्या आच्छादनाखाली लपलेले पाणी येते. या ऋतुचक्राने त्याचे नाव प्रेरित केले.
- वागळे इस्टेटमध्ये 10-15 माशांच्या जाती विकल्या जाणाऱ्या स्थानिक मत्स्यपालनालाही हा तलाव आधार देतो.
- पहिल्या भारतीय रेल्वेने ठाण्यातील हरियाली तलावाचा पाण्यासाठी वापर केला.

टीप:

- AMRUT 2.0 उद्दिष्टांतर्गत, सुशोभीकरण प्रकल्प प्रगतीपथावर आहेत.
- ठाण्यातील हरियाली तलावाच्या सुशोभीकरणादरम्यान पाण्याच्या गुणवत्तेबद्दल रहिवाशांना चिंता आहे आणि त्यांनी चांगल्या देखभालीची विनंती केली आहे.
- त्यांचा असा विश्वास आहे की योग्य प्रक्रियेनंतर तलावामध्ये पाण्याचा स्रोत बनण्याची क्षमता आहे.

अंबाजोगाई उत्खननात दोन मंदिर तळांचा शोध

- महाराष्ट्र पुरातत्व विभागाने बीड जिल्ह्यातील अंबाजोगाईजवळ उत्खननादरम्यान महत्त्वपूर्ण शोध लावला.
- सकलेश्वर मंदिर परिसरात दोन मंदिरांचे तळ सापडले, ज्याला बाराखांबी मंदिर म्हणूनही ओळखले जाते, जे 1228 इसवी मधील आहे आणि यादव घराण्याने बांधले होते.

महत्वाचे मुद्दे:

- 15 मार्च रोजी सुरु झालेल्या या उत्खननात 14 खंदकांची निर्मिती करण्यात आली, प्रत्येक खंदक 100 चौरस फूट आहे.
- राज्य पुरातत्व विभागाचे सहाय्यक संचालक अमोत गोटे यांनी सांगितले की, शोधांमध्ये दोन मंदिरांचे तळ आहेत, एक खोलेश्वर म्हणून ओळखले गेले, ज्याचे नाव यादव सेनापतीच्या नावावर आहे.
- हात आणि पायांसह विटा आणि शिल्पाच्या तुकड्यांसारखे पुरावे हे सूचित करतात की मंदिरांमध्ये एकेकाळी शिखरे होती.
- या प्रकल्पात अंबाजोगाईतील प्राचीन वास्तूंचे सर्वेक्षण करण्याची योजना देखील समाविष्ट आहे, ज्याचा उद्देश या परिसराला "वारसा गाव" चा दर्जा देण्याच्या उद्देशाने आहे.
- अंबाजोगाई, ज्याला ऐतिहासिकदृष्ट्या अमरापूर, जयंतीपूर आणि जोगाईबे यासह विविध नावांनी ओळखले जाते, त्याला हैदराबाद निजाम काळात मोमिनाबाद असेही संबोधले जात असे.
- हे शहर हत्तीखाना, दासोपंत मंदिर आणि योगेश्वरी मंदिर यांसारख्या इतर उल्लेखनीय स्मारकांचा अभिमान बाळगते, ज्यामुळे त्याचे ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक महत्त्व समृद्ध होते.

महाराष्ट्र सरकारने मतदान कर्तव्यावर असलेल्या कामगारांना 1 दिवसाची पगारी रजा जाहीर केली आहे

- महाराष्ट्र सरकारने राज्यातील मतदानाच्या दिवशी कामगार, सरकारी अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांना एक दिवसाची पगारी रजा जाहीर केली आहे.
- मंगळवारी जारी करण्यात आलेल्या सरकारी परिपत्रकानुसार मतदानाचा हक्क बजावणे सुलभ व्हावे हा या निर्णयाचा उद्देश आहे.
- पाच टप्प्यात निवडणुका होणार असल्याने, हा उपक्रम लोकांना निवडणूक प्रक्रियेत सहभागी होण्याची पुरेशी संधी आहे याची खात्री देतो.
- याव्यतिरिक्त, रजेची तरतूद त्यांच्या मतदारसंघाबाहेर राहणाऱ्या व्यक्तींना विस्तारित करते, त्यांना त्यांच्या संबंधित भागात मतदान करण्यास सक्षम करते.
- सुट्टीच्या हक्कामध्ये औद्योगिक गट, कॉर्पोरेशन, कंपन्या, संस्था तसेच उद्योग विभागाच्या कक्षेत येणारे औद्योगिक उपक्रम यासह विविध क्षेत्रांचा समावेश होतो.

टीप:

- भारतीय निवडणूक आयोगाने (ECI) 16 मार्च रोजी 18 व्या लोकसभेच्या तसेच आंध्र प्रदेश, अरुणाचल प्रदेश, ओडिशा आणि सिक्कीम या चार राज्यांच्या सार्वत्रिक निवडणुका जाहीर केल्या.
- लोकसभेच्या निवडणुका एप्रिल आणि मे महिन्यात सात टप्प्यांत होणार असून, 90 कोटींहून अधिक पात्र नागरिक कनिष्ठ सभागृहाच्या 543 जागांसाठी मतदान करतील. 4 जून रोजी निकाल जाहीर होतील.

विजेची मागणी 3,500 मेगावॉटपर्यंत पोहोचली आहे, जी अद्याप सर्वाधिक आहे

- महाराष्ट्रात विजेची मागणी वाढली आहे, जी आतापर्यंतची सर्वाधिक आहे.

बद्दल:

- मंगळवारी मुंबईतील पीक पॉवर डिमांड 3,500 मेगावॉटवर पोहोचली आणि त्यात लक्षणीय वाढ झाली.
- संपूर्ण महाराष्ट्रात, एकूण कमाल मागणी 28,000 MW पेक्षा जास्त झाली आहे, ज्यामुळे आठवडाभरातील ही दुसरी घटना ठरली आहे आणि या वर्षातील सर्वोच्च मागणी आहे.
- यापूर्वीची अशीच सर्वाधिक मागणी 22 मार्च रोजी दिसून आली होती.
- महाराष्ट्र स्टेट इलेक्ट्रिसिटी डिस्ट्रिब्युशन कंपनी लिमिटेड (MSEDCL) ने एक्स्चेंजकडून प्रचलित बाजार दराने 10,000 मेगावॉट पर्यंत वीज खरेदी केल्याचे सूत्रांनी सांगितले.
- मात्र, मंगळवारी राज्यभरातील औष्णिक प्रकल्पातून वीजनिर्मिती 7,300 मेगावॉटच्या पुढे गेली नाही.

टीप:

- चंद्रपूर सुपर थर्मल पॉवर स्टेशन हे महाराष्ट्रातील सर्वात मोठे औष्णिक वीज केंद्र आहे.
- त्याची 2920 मेगावॉट वीज निर्मितीची क्षमता आहे.
- 500 मेगावॉट क्षमतेचे पाच जनरेटर आणि 210 मेगावॉटचे दोन जनरेटर या पॉवर प्लांटमध्ये आहेत.
- येथे, चारगाव आणि इरई धरणातून पाणी येते, तर जवळच्या कोळसा खाणीतून इंधन पुरवठा केला जातो.

बुलेट ट्रेन कॉरिडॉरवर विंड मॉनिटरिंग सेफ्टी उपकरणे बसवली जातील

508 किमी कॉरिडॉरमध्ये पसरलेल्या 14 ठिकाणी एनीमोमीटर म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या पवन निरीक्षण सुरक्षा उपकरणे स्थापित करण्यासाठी एक उपक्रम सुरू करण्यात आला आहे.

बद्दल:

- नॅशनल हाय-स्पीड रेल कॉरिडॉर लिमिटेड (NHSRCL) मुंबई-अहमदाबाद हाय-स्पीड रेल कॉरिडॉरवर जोरदार वाऱ्यांना तोंड देण्यासाठी सक्रिय उपाययोजना करत आहे.

- एनेमोमीटर हे वाऱ्याच्या वेगाचा मागोवा घेण्यासाठी डिझाइन केलेले उपकरण आहेत, जे एकदा बुलेट ट्रेन सेवा सुरु झाल्यानंतर वाढीव प्रवासी सुरक्षा आणि ऑपरेशनल कार्यक्षमता सुनिश्चित करतात.
- NHSRCL अधिकाऱ्यांच्या मते, जेव्हा वाऱ्याचा वेग 72 ते 130 किमी प्रतितास या मर्यादेत येतो तेव्हा बुलेट ट्रेन त्यांचा वेग समायोजित करतील.
- या 14 स्थानांमध्ये महाराष्ट्रातील पाच आणि गुजरातमधील नऊ स्थानांचा समावेश आहे, जे वाऱ्याच्या नमुन्यांचे प्रभावीपणे निरीक्षण करण्यासाठी धोरणात्मक स्थितीत आहेत.
- महाराष्ट्रात देसाई खडी, उल्हास नदी, ठाण्यातील बांगला पाडा, वैतरणा नदी आणि डहाणूजवळ प्रतिष्ठापने असतील.
- एनीमोमीटर आपती प्रतिबंधक प्रणाली म्हणून काम करतात, 0 ते 252 किमी प्रतितास आणि 0 ते 360 अंश कव्हर केलेल्या वाऱ्याच्या गतीचा वास्तविक-वेळ डेटा प्रदान करतात.
- ऑपरेशन कंट्रोल सेंटर (OCC) विविध ठिकाणी एनीमोमीटर वापरून वाऱ्याच्या गतीचे निरीक्षण करेल, ट्रेनच्या वेगात वेळेवर समायोजन सुनिश्चित करेल.
- याशिवाय, भूकंपाच्या हालचालींवर लक्ष ठेवण्यासाठी भूकंप निरीक्षण उपकरणे देखील मार्गावर तैनात केली जातील.
- दोन्ही राज्यांतील भूकंपप्रवण भागात स्थापनेसाठी सहा अंतर्देशीय भूकंपमापकांसह, ट्रॅक्शन सब-स्टेशनस आणि स्विचिंग पोस्टमध्ये भूकंपमापक धोरणात्मकरीत्या ठेवले जातील.

बुलेट ट्रेन बदल नोट:

- मुंबई-अहमदाबाद हाय स्पीड रेल कॉरिडॉर (MAHSR) किंवा मुंबई-अहमदाबाद HSR ही एक बांधकामाधीन हाय-स्पीड रेल्वे लाइन आहे, जी भारतातील आर्थिक केंद्र असलेल्या मुंबईला गुजरात राज्यातील सर्वात मोठे शहर अहमदाबादशी जोडेल.

पूर्ण झाल्यावर, हा भारतातील पहिला हाय-स्पीड रेल्वे मार्ग असेल.

- केंद्रीय रेल्वे मंत्री अश्विनी वैष्णव यांनी व्हायब्रंट गुजरात ग्लोबल समिटला संबोधित केले तेव्हा त्यांनी घोषित केले की बुलेट ट्रेन प्रकल्पाचे बांधकाम 2026 पर्यंत पूर्ण केले जाईल.

जागतिक रंगभूमी दिन

- जागतिक रंगभूमी दिन नाट्य कलांचे महत्त्व वाढवतो, ते मनोरंजनाच्या क्षेत्रात कशी महत्त्वाची भूमिका निभावतात आणि रंगभूमी जीवनात कोणते बदल घडवून आणते.

बदल:

आंतरराष्ट्रीय थिएटर इन्स्टिट्यूट (ITI) ची सुरुवात 1961 मध्ये जगभरात जागतिक रंगभूमी दिन साजरा करण्यासाठी आणि थिएटरचे मूल्य आणि महत्त्व यासाठी करण्यात आली. आंतरराष्ट्रीय नृत्य दिनाप्रमाणेच जागतिक रंगभूमी दिनाची उद्दिष्टे आहेत:

- जगभरातील कला प्रकारांचे महत्त्व अधोरेखित करण्यासाठी.
- लोकांना कलाकृतीच्या मूल्याची जाणीव करून देणे.
- नृत्य आणि नाट्य समुदायांना त्यांच्या कार्याचा व्यापक स्तरावर प्रचार करण्यास सक्षम करण्यासाठी. मत नेत्यांना या स्वरूपांच्या मूल्याची जाणीव करून देणे आणि त्यांचे समर्थन करणे.
- स्वतःच्या फायद्यासाठी कलेचा आस्वाद घेणे.

थीम:

- जागतिक रंगभूमी दिन 2024 ची थीम 'रंगभूमी आणि शांततेची संस्कृती' आहे.

संपूर्ण महाराष्ट्रातील 24,000 पेक्षा जास्त सरकारी शाळांमध्ये किचन गार्डन्सची भरभराट होत आहे

- महाराष्ट्रातील 24,000 हून अधिक सरकारी शाळा किचन गार्डन चालवतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- गेल्या वर्षभरात महाराष्ट्रातील 24,741 सरकारी शाळांनी त्यांच्या जागेवर किचन गार्डन्सची स्थापना केली आहे.
- विद्यार्थी त्यांच्या शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली या बागांची देखभाल करण्याची जबाबदारी घेतात आणि शालेय जेवण तयार करण्यासाठी उत्पादनाचा वापर केला जातो.
- राज्यभरातील सर्वोत्कृष्ट किचन गार्डन्सना मान्यता देण्यासाठी राज्याच्या शिक्षण विभागामार्फत एक स्पर्धा सुरु करण्यात येणार आहे.
- 2023-24 या कालावधीत, केंद्र सरकारच्या किचन गार्डन योजनेत महाराष्ट्रातील 46,946 शाळांनी भाग घेतला, 2019 मध्ये सर्व शिक्षा अभियानांतर्गत अंदाजे 20 कोटी रुपयांच्या बजेटमध्ये तरतूद करण्यात आली.
- केंद्रीय शिक्षण मंत्रालयाने किचन गार्डन्सचे नियोजन करण्यासाठी, लागवडीसाठी भाज्या आणि फळांसह योग्य वनस्पती निर्दिष्ट करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे प्रदान केली आहेत.

सह्याद्री प्रदेशात चार नवीन गेको प्रजातींचा शोध.

- शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर (एसयूके) आणि ठाकरे वाइल्डलाइफ फाऊंडेशनच्या संशोधकांना वायव्य महाराष्ट्रात जंगली गेकोच्या चार नवीन प्रजाती सापडल्या आहेत.
- हे गेको कॅनेमास्पिस वंशातील आहेत आणि त्यांच्या प्रादेशिक वर्तनासाठी ओळखले जातात.
- ते एका लहान भागात आढळतात आणि ते थंड हवामान पसंत करतात, त्यांच्या घटना अनुकूल निवासस्थानापर्यंत मर्यादित करतात.
- शोध मोहिमेदरम्यान हे नवीन शोधलेले गेको केवळ त्यांच्या मूळ श्रेणीत आढळले आहेत.
- डॉ. सुनील गायकवाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली झूटॅक्सा या आंतरराष्ट्रीय जर्नलमध्ये हे शोध प्रसिद्ध झाले आहेत.

- गेको हे सरपटणारे प्राणी आहेत आणि अंटार्क्टिका वगळता सर्व खंडांवर आढळतात. या रंगीबेरंगी सरडे पावसाच्या जंगलांपासून, वाळवंटात, थंड डोंगर उतारापर्यंतच्या अधिवासाशी जुळवून घेतात.

NIA चे नेतृत्व करण्यासाठी महाराष्ट्र ATS प्रमुख, 26/11 च्या नायकाची निवड

- सदानंद दाते, 57 वर्षीय IPS अधिकारी, 26/11 च्या हल्ल्यादरम्यान त्यांच्या महत्त्वपूर्ण भूमिकेसाठी ओळखले जाते, त्यांची भारतातील प्रमुख दहशतवादविरोधी एजन्सी, राष्ट्रीय तपास संस्थेचे (NIA) नवीन महासंचालक म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- सध्या महाराष्ट्र दहशतवाद विरोधी पथकाचे (ATS) महासंचालक म्हणून काम करत आहेत, दाते यांनी NIA मध्ये सामील होण्याची संधी दिल्याबद्दल कृतज्ञता व्यक्त केली.
- 26/11 च्या हल्ल्यादरम्यान अजमल कसाब आणि त्याचा गुरू इस्माईल खान यांना पकडण्यासाठी दाते यांनी ऑपरेशनचे नेतृत्व केले आणि या प्रक्रियेत ते जखमी झाले.
- जखमी असूनही, दाते यांनी नोव्हेंबर 2012 मध्ये कसाबला आर्थर रोड तुरुंगातून पुण्यातील येरवडा तुरुंगात स्थानांतरित करण्यासाठी गुप्त ऑपरेशनचे नेतृत्व केले, जिथे दहशतवादद्याला अखेर फाशी देण्यात आली.
- विशेष म्हणजे, भंडारा येथील पोलीस अधीक्षक म्हणून आपल्या कार्यकाळात, नक्षल कारवायांमध्ये गुंतलेल्या भरकटलेल्या तरुणांना पुन्हा समाजाच्या मुख्य प्रवाहात सामावून घेण्यात दाते यांनी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली, एके-47 सोबत नक्षलवादद्यांचे आत्मसमर्पण यासारखे उल्लेखनीय यश मिळवले.

टीप:

तिसऱ्या मुंबई योजनेच्या विरोधात ग्रामस्थांची रॅली, तीव्र आंदोलनाची धमकी

- रायगड जिल्ह्यातील उरण, पनवेल आणि पेण भागातील ग्रामस्थांचा प्रस्तावित 'थर्ड मुंबई' टाऊनशिपला विरोध आहे.
- प्रकल्पासाठी भूसंपादन करण्यास विरोध करत शासनाकडे आक्षेप नोंदवले.
- अधिसूचना मागे न घेतल्यास लाखोंच्या संख्येने उग्र आंदोलन करण्याचा इशारा दिला.
- राज्य सरकारने 4 मार्च रोजी अटल सेतू मुंबई ट्रान्स-हार्बर लिंकच्या आसपासची 124 गावे NTDA कडे विकासासाठी सुपूर्द करत अधिसूचना जारी केल्या.
- सरकारने दिलेल्या 30 दिवसांच्या कालावधीत ग्रामस्थांनी प्रतिसाद दिला.
- सुरुवातीला मोठ्या मोर्चाचे नियोजन होते जो आचारसंहितेमुळे कमी झाला.
- योजना पुढे गेल्यास लाखोंच्या संख्येने एकत्र येऊन आंदोलन करण्याचा इशारा.
- कोकण भवन कार्यालयात ग्रामपंचायत सदस्य, सामाजिक कार्यकर्ते आणि राजकीय नेत्यांनी "एमएमआरडीए विरोधी शेतकरी समिती, रायगड" अंतर्गत सादर केलेल्या हरकती.
- योजना आणि एमएमआरडीएच्या विरोधात घोषणाबाजी केली.

तिसऱ्या मुंबईची नोंद:

- नगरविकास विभाग (UDD) 124 बाधित गावांमधून प्रस्तावित तिसऱ्या मुंबईबद्दल सार्वजनिक माहिती मागतो.
- तिसऱ्या मुंबईमध्ये प्रामुख्याने नव्याने कार्यरत मुंबई ट्रान्स हार्बर लिंक (MTHL) द्वारे प्रभावित क्षेत्रांचा समावेश होतो, ज्याला अटल सेतू असेही म्हणतात.
- MTHL कडून अपेक्षित आर्थिक वाढ राज्य सरकारला तिसऱ्या मुंबई योजनेत आसपासच्या प्रदेशांचा समावेश करण्यास प्रवृत्त करते.

- प्रभावित भागात सर्वसमावेशक विकास सुनिश्चित करण्यासाठी UDD सूचना आणि हरकती आमंत्रित करते.
- एमटीएचएलचा प्रादेशिक आणि राज्य-स्तरीय आर्थिक विकासावर होणारा परिणाम त्याच्या क्षमतेचा फायदा घेण्याच्या सरकारच्या निर्णयाला चालना देतो.

पुण्याचे जलसंकट

- पुणे, पाण्याच्या गंभीर संकटाचा सामना करत असताना, त्यातील चार मुख्य धरणे अत्यंत खालच्या पातळीवर पोहोचल्याने चिंताजनक परिस्थिती निर्माण झाली आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- **खडकवासला जलाशय:** सध्या 1.07 TMC साठा आहे, जो त्याच्या एकूण साठ्याच्या 54.39% आहे.
- **पानशेत जलाशय:** 5.12 TMC सह 48.10% क्षमतेवर.
- **टेमघर जलाशय:** 9.11% क्षमतेने घटत आहे, फक्त 0.34 टीएमसी आहे.
- **वरसगाव धरण:** 6.85 टीएमसी पाण्यासह 53.40% क्षमतेवर थोडेसे चांगले आहे.

प्रभाव:

- भूगर्भातील पाण्याची पातळी खालावल्याने पुण्यातील बोअरवेल कोरड्या पडल्या आहेत.
- रहिवाशांना दैनंदिन गरजांसाठी पाण्याच्या टँकरचा आधार घेत तीव्र पाणीटंचाईचा सामना करावा लागत आहे.
- मांजरी परिसरातील रहिवाशांना टँकरमालकांकडून जास्तीचे शुल्क आकारले जाते, त्यामुळे त्यांच्या अडचणी वाढल्या आहेत.

सिंहगड किल्ला प्लास्टिक बंदी लागू करणार

- जुन्नर वनविभागाने शिवनेरी किल्ल्यावर यशस्वी अंमलबजावणी केल्यानंतर सिंहगड किल्ल्यावर प्लास्टिक बंदीचा निर्णय घेतला आहे.

- 5 जूनपासून लागू होणाऱ्या या निर्णयामुळे किल्ल्याचे पावित्र्य जपण्याचा आणि पर्यावरणाचे रक्षण करण्याचा उद्देश आहे.

बदल:

- सिंहगड हा भारतातील पुणे शहराच्या नैऋत्येस सुमारे 49 किमी अंतरावर असलेला एक प्राचीन डोंगरी किल्ला आहे.
- पूर्वी कोंढाणा म्हणून ओळखला जाणारा, हा किल्ला अनेक लढायांचे ठिकाण होता, विशेष म्हणजे 1670 मधील सिंहगडाची लढाई.
- हा महाराष्ट्रातील पुणे जिल्ह्यात आहे.

संभाजीनगर जिल्ह्यात 45 मॉडेल मतदान केंद्रे असणार आहेत

- आगामी लोकसभा निवडणुकीसाठी संभाजीनगर जिल्ह्यात 45 मॉडेल मतदान केंद्रे असणार आहेत.

महत्वाचे मुद्दे:

- त्यापैकी 18 मतदान केंद्रे केवळ महिला कर्मचारी सांभाळतील, तर 18 मतदान केंद्रे युवा कर्मचाऱ्यांद्वारे चालवली जातील. उर्वरित नऊ स्थानके अपंग कर्मचाऱ्यांकडून (पीडब्ल्यूडी) चालविली जातील.
- जिल्हाधिकारी दिलीप स्वामी यांनी अधोरेखित केले की मॉडेल मतदान केंद्रे नियमित मतदान केंद्रांवर उपलब्ध असलेल्या मूलभूत सुविधांच्या पलीकडे मतदानाचा अनुभव वाढविण्यासाठी अतिरिक्त सुविधा देतात.
- औरंगाबाद मध्य आणि औरंगाबाद पश्चिम येथे प्रत्येकी पाच मॉडेल मतदान केंद्रे असतील, कन्नड, गंगापूर, वैजापूर, सिल्लोड, पैठण आणि फुलंब्री येथे आणखी पाच मतदान केंद्रे असतील. याशिवाय औरंगाबाद पूर्व विधानसभा विभागात तीन स्थानके उभारण्यात येणार आहेत.

2024-25 मध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) वर लक्ष केंद्रित करा

- नितीन करमळकर यांच्या नेतृत्वाखालील पुण्याच्या सुकाणू समितीने भारतीय ज्ञान प्रणाली (IKS) अभ्यासक्रमांवर लक्ष केंद्रित करून 2024-25 मध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) मध्ये बदल करण्याची योजना आखली आहे.
- गणित, विज्ञान, वैद्यक, तत्वज्ञान, कला, भाषा आणि बरेच काही यासारख्या प्राचीन ज्ञानावर भर देण्याचे त्यांचे उद्दिष्ट आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- महाराष्ट्रात NEP 2020 च्या अंमलबजावणीसाठी सुकाणू समितीने निरीक्षण केले की काही उच्च शैक्षणिक संस्था IKS अभ्यासक्रमाच्या विषयांतर्गत "धर्म, जिंगोइझम आणि अंध नायक-पूजा" शिकवत आहेत.
- IKS अभ्यासक्रमांची गुणवत्ता सुधारण्यावर लक्ष केंद्रित करून या समस्येचे निराकरण करण्यासाठी बदलांचे नियोजन केले आहे.
- NEP 2020 च्या उद्दिष्टांशी सुसंगत असल्याची खात्री करून IKS अभ्यासक्रमासाठी काय आणि काय करू नये याची रूपरेषा देण्यासाठी एक उप-समिती स्थापन करण्यात आली आहे.
- नितीन करमळकर यांनी IKS ने गणित, विज्ञान, वैद्यकशास्त्र, खगोलशास्त्र, स्थापत्यशास्त्र, तत्वज्ञान, कला, भाषा, साहित्य आणि संस्कृती यासारख्या भारतीय सभ्यतेचे प्राचीन ज्ञान देण्यावर भर दिला पाहिजे असे सांगितले.
- राज्याच्या उच्च शिक्षण विभागाने जारी केलेले नवीन परिपत्रक विद्यार्थ्यांना त्यांच्या पदवीपूर्व कार्यक्रमाच्या पहिल्या वर्षात जास्तीत जास्त तीन विषय निवडण्याची आणि पुढील वर्षी त्यांच्या प्रमुख आणि लहान विषयांवर निर्णय घेण्याची परवानगी देते.

Adda247

Maharashtra ka mahapack

**Live classes, Test series
Recorded videos, E-books**

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

